

Financiële Belangenverstrengeling TMG

I. INLEIDING

De rijksoverheid heeft integriteit hoog in het vaandel staan. In het Algemeen Rijksambtenarenreglement (ARAR) zijn daartoe integriteit bevorderende bepalingen opgenomen, waaronder die van artikel 61a. Verder wordt rijksbreed door openbaarmaking van bijvoorbeeld de nevenfuncties en de gedeclareerde kosten van het hoogste kader binnen het rijk gestreefd naar transparantie, waarmee de integriteit verder wordt gediend.

In de "Gedragscode Integriteit bij BZK 2013" is in hoofdstuk 3.5 de volgende passage opgenomen:

Financiële belangen en transacties met effecten

Het kan voorkomen dat je financiële belangen hebt in bedrijven waarbij een relatie met (jouw functie bij) BZK is te onderkennen of dat je in effecten handelt of dit laatste van plan bent te gaan doen. Dan is het belangrijk te weten dat binnen de overheid hiervoor aanvullende regels zijn. Dit is ter voorkoming van ongewenste belangenverstrengeling of de schijn ervan. Er bestaat een wettelijk verbod op het handelen in effecten met gebruik van voorwetenschap. De aanvullende regels komen erop neer dat een bewindspersoon binnen zijn gezagsbereik functies aanwijst waaraan in het bijzonder het risico van financiële belangenverstrengeling of het risico van oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie kan zijn verbonden. Bekleed je een functie die als zodanig wordt aangewezen, dan rust op jou een meldplicht met betrekking tot financiële belangen of het bezit van en transacties met effecten die de belangen van de dienst kunnen raken. Door het bevoegd gezag wordt vervolgens beoordeeld in hoeverre de financiële activiteiten zich verdragen met de werkzaamheden in jouw functie.

Deze tekst geeft aan dat het voor een integere rijksoverheid van belang is dat ambtenaren geen belangen hebben, die mogelijk strijdig kunnen zijn met de vervulling van de functie waarop zij zijn benoemd. De schijn van belangenverstrengeling is al voldoende om een bepaald bezit of gedrag onwenselijk te achten. Daarom is de verplichte aanwijzing van ambtenaren in functies die het risico van belangenverstrengeling in zich hebben in artikel 61a ARAR neergelegd (zie bijlage).

Voor de aanwijzing is het noodzakelijk dat wordt vastgesteld dat aan een functie een bepaald risico van belangenverstrengeling is verbonden. Daarbij wordt gekeken naar het beleidsveld en de positie van de ambtenaar. Als wordt vastgesteld dat het risico aanwezig is, wordt de ambtenaar die de functie bezet door het bevoegde gezag aangewezen. De consequentie van de aanwijzing is dat de ambtenaar verplicht is zijn risicodragende financiële belangen bij de minister te melden. De ambtenaar wordt dan opgedragen die belangen buiten zijn invloedssfeer te brengen.

II. DE TOPMANAGEMENTGROEP

De leden van de topmanagementgroep (TMG) worden door de minister voor Wonen en Rijksdienst (W&R) aangesteld in dienst van het Rijk en benoemd in een TMG-functie bij een ministerie. Hoewel zij dus veelal niet bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werkzaam zijn, zijn het in rechtspositionele zin wel BZK-ambtenaren. Dat maakt de minister voor W&R formeel tot het bevoegde gezag van de leden van de TMG. De uitvoering van artikel 61a ARAR voor TMG-leden is om die reden aan de minister voor Wonen en Rijksdienst opgedragen.

De directeur-generaal voor de Algemene Bestuursdienst (DG ABD) voert namens de minister het werkgeverschap voor de TMG-leden uit, met uitzondering ten aanzien van de secretaris-generaal van BZK en zichzelf. Ten aanzien van hen treedt de minister zelf op.

III. AANWIJZING VAN DE TMG

Op advies van het secretarissen-generaal overleg (SGO) heeft de minister besloten alle leden van de TMG in het kader van de uitvoering van artikel 61a als meldingsplichtig aan te wijzen. Alle TMG-leden hebben immers een positie in de top van een ministerie en hebben hierdoor grote mate van invloed op de beleidsvoorbereiding en de besluitvorming, of zijn zij (na de politieke leiding) eindverantwoordelijk zijn voor de hen regarderende beleidsterreinen. Bovendien zit een TMG-lid op een knooppunt van de informatiestromen en de (financiële) beslissingen.

De aanwijzing van de TMG-leden staat los van een eventuele aanwijzing van andere ambtenaren binnen BZK, die geen TMG-lid zijn. Hetzelfde geldt voor de aanwijzing van een TMG-lid door een vakminister binnen een vakdepartement. Het specifieke karakter van het TMG-lidmaatschap maakt de aparte aanwijzing gewenst.

IV. UITVOERING VAN DE AANWIJZING

Voor de uitvoering van artikel 61a maakt de minister voor W&R geen gebruik van een departementale uitvoeringsregeling, waarvoor het vijfde lid van artikel 61a de mogelijkheid biedt. Er wordt gebruik gemaakt van de tekst van artikel 61a zelf. De invulling vindt verder plaats door gebruik te maken van bestaande wettelijke bepalingen en definities, en wordt aangesloten bij de interpretaties en toepassingen op vergelijkbaar financieel terrein. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de interpretatie van wat een financieel belang is en welke belangen van derden aan het TMG-lid worden toegerekend.

V. GEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

De aanwijzing heeft als gevolg dat het aangewezen TMG-lid verplicht is de financiële belangen te melden, waarvan het risico bestaat dat die in het kader van de vervulling van een TMG-functie een onafhankelijk functioneren of een onafhankelijke besluitvorming in de weg kunnen staan, en daarmee het belang van de dienst kunnen schaden.

Melding van de risicohoudende belangen geschiedt door invulling en inzending van een voorgeschreven formulier. Ieder TMG-lid kan voorafgaande aan de definitieve melding, maar ook op ieder moment daarna, de door de minister aangewezen functionaris (compliance officer, zie onder IX) verzoeken hem te adviseren. Om die reden is de inzendtermijn in eerste instantie gekoppeld aan het gesprek van de compliance officer met het TMG-lid. Dit gesprek wordt door de compliance officer aan ieder TMG-lid aangeboden; indien het TMG-lid geen gesprek wenst geeft hij dit schriftelijk bij de compliance officer aan en wordt hij geacht het formulier binnen 4 weken na verzending van de aanwijzingsbrief aan de minister te sturen.

VI. WAT ZIJN FINANCIËLE BELANGEN

Financiële belangen kunnen zeer gevarieerd zijn. Als uitgangspunt geldt dat iedere vorm van bezit of beheer van aandelen en effecten, bezit van vorderingsrechten, onroerend goed en bouwgrond, financiële deelneming in ondernemingen anders dan aandelenbezit, en het hebben van schulden belangen zijn die kunnen strijden met de vervulling van de functie.

Onder schulden wordt mede begrepen hypotheekschulden in een dusdanige financiële constructie, dat (voor)kennis of bezit van financiële belangen daarop van invloed kan/kunnen zijn.

VII. WELKE BELANGEN TE MELDEN

Het gaat om de financiële belangen, waarvan het bezit of beheer op enige wijze risicohoudend kan zijn voor, of de schijn van risico's kan hebben bij, het vervullen van de functie waarin het TMG-lid is benoemd. Hetzelfde belang kan in de ene TMG-functie wel, en in een andere niet risicohoudend zijn. Voor de beoordeling van dit risico kan de compliance officer adviseren.

Alle andere (geen risico's bevattende) belangen blijven buiten de melding en buiten iedere registratie.

VIII. WIENS BELANGEN TE MELDEN

De verplichting tot het melden van financiële belangen is een vergaande en relatief diep in het privéleven ingrijpende verplichting. Het zijn de belangen van het TMG-lid zelf, maar ook die van de huwelijks- of geregistreerde partner, de minderjarige natuurlijke of geadopteerde kinderen, de meerderjarige natuurlijke of geadopteerde kinderen en derden, indien het TMG-lid hun financiële belangen beheert, en de instellingen waarvoor het TMG-lid diensten verricht.

IX. DE COMPLIANCE OFFICER

Het ARAR spreekt van een melding aan een daartoe aangewezen functionaris. Deze functionaris heeft vooral als taak erop toe te zien dat de gedragingen van de medewerkers binnen het deel van de rijksorganisatie waar hij werkzaam is aan de gestelde vereisten voldoet. Op financieel vlak wordt meestal gesproken van een compliance officer, welke term ook in dit verband wordt gehanteerd. Het is een functionaris die gespecialiseerd is op dit vakgebied.

De compliance officer van het ministerie van Financiën is bereid gevonden deze rol ook ten aanzien van de gehele TMG te vervullen. Hij zal niet alleen worden belast met het hierboven genoemde toezicht, maar treedt ook op als adviseur van de TMG-leden bij de beoordeling van hun financiële belangen, en als adviseur van de minister voor W&R bij knelpunten. Hij rapporteert in geanonimiseerde vorm periodiek over zijn activiteiten en de meldingen aan de minister.

Aan de compliance officer is tevens de zorg voor een beveiligd archief opgedragen. Dit archief is niet toegankelijk voor derden; er worden op geen enkel moment en in geen enkele vorm gegevens uit dit archief openbaar gemaakt. Uitsluitend de geanonimiseerde rapportage van de compliance officer aan de minister voor W&R wordt door publicatie op de site van BABD openbaar gemaakt.

De gegevens van deze functionaris zijn:

naam: P.J.F. (Paul) Heijnis
telefoon: 06-51289794
e-mail: p.j.f.heijnis@minfin.nl
bezoekadres: Korte Voorhout 7, Den Haag
postadres: Postvak KV 2.52
Postbus 20201
2500 EE 's-Gravenhage

X. TENSLOTTE

Het kan zijn dat TMG-leden bij de ministeries van Financiën en Economische Zaken reeds door de vakminister zijn aangewezen. Deze ministeries hebben voor het eigen departement een uitvoeringsregeling opgesteld. Dit staat echter een aanwijzing door de minister voor W&R niet in de weg. Er is voor gekozen de TMG-leden slechts onder één regime te laten vallen. De hierboven genoemde compliance officer heeft mede als taak te beoordelen welk regime het strengste is, en die als geldend aan te wijzen.

De "dubbele" aanwijzing heeft als bijkomend voordeel dat een wisseling van functie bij een ministerie zonder eigen regeling, het TMG-lid toch aangewezen blijft en aan zijn verplichtingen kan worden gehouden.

Voor de zittende leden vindt als het ware een inhaalslag plaats; zij zijn aangeschreven en moeten, desgewenst in overleg met de compliance officer, de eerste melding doen.

Nieuwe leden zullen op de daartoe geëigende momenten met hun meldplicht worden geconfronteerd. Kernmomenten zijn het (herhaal)veiligheidsonderzoek van de AIVD, het arbeidsvoorwaardengesprek en de aflegging van de eed of de belofte.

XI. INFORMATIE

Een TMG-lid kan op ieder moment rechtstreeks contact opnemen met de compliance officer. Voor vragen van algemene aard kan hij zich wenden tot een adviseur van de afdeling Werkgeverschap en Arbeidsvoorwaarden, bereikbaar via het secretariaat op telefoonnummer 070-4266855.

Bijlage:

Tekst artikel 61a ARAR

- 1.** Onze Minister wijst de ambtenaren aan die werkzaamheden verrichten waaraan in het bijzonder het risico van financiële belangenverstremming of het risico van oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie verbonden is. De aangewezen ambtenaar meldt financiële belangen, alsmede het bezit van en transacties met effecten die de belangen van de dienst voor zover deze in verband staan met zijn functievervulling kunnen raken, aan een daartoe aangewezen functionaris.
- 2.** Onze Minister voert een registratie van de op grond van het eerste lid gedane meldingen.
- 3.** De ambtenaar verstrekt nadere informatie of bescheiden met betrekking tot de financiële belangen of het bezit van of de transacties met effecten, indien daarvoor naar het oordeel van Onze Minister of de aangewezen functionaris, bedoeld in het eerste lid, aanleiding bestaat op grond van de melding of na de melding gebleken feiten of omstandigheden.
- 4.** Het is de ambtenaar verboden financiële belangen te hebben, effecten te bezitten of effectentransacties te verrichten waardoor de goede vervulling van zijn functie of het goed functioneren van de openbare dienst, voor zover dit in verband staat met zijn functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd.
- 5.** Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de melding, bedoeld in het eerste lid, de registratie, bedoeld in het tweede lid, en het verbod, bedoeld in het vierde lid.